

Відгук
офіційного опонента
на дисертацію Ахмерова Олександра Олександровича
«Інституціональний вимір муніципальної політики: європейський досвід», подану на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси

Переосмислення ролі та місця муніципальної влади та муніципальної політики в політичній системі держави набуло особливої актуальності з прийняттям Україною курсу на євроінтеграцію. Місцеве самоврядування в Україні протягом багатьох років перебувало в стані занепаду, і фактичні спроби його відродження та розвитку, які вживалися з 90-х років минулого століття і досі не реалізовані. Теоретичне та науково-практичне обґрунтування відповідних стратегій розвитку муніципальної політики у вітчизняній науці не можна визначити як задовільне. Відтак, проблеми формування та належного ефективного функціонування системи органів муніципальної влади в Україні потребують переосмислення та науково-теоретичного обґрунтування для покращення якості та прискорення реформування публічної влади та управління.

Однією з найважливіших проблем, що не дозволяє ефективно розвиватися системі органів місцевого самоврядування в Україні є питання форми інституціонального втілення муніципальної політики. Дослідження зазначеної проблеми засноване на критичній оцінці норм, що регулюють діяльність органів місцевого самоврядування, на детальному аналізі моделей участі громад у вирішенні питань місцевого значення, а також на дослідженні здобутків в цій сфері тих країн Європи, які сьогодні визнаються одними із найбільш розвинутих та стабільних у світі, багато в чому завдяки ефективно діючій системі муніципальної влади. Все це і запропоновано в дисертації Олександра Олександровича Ахмерова. Саме тому це дисертаційне дослідження видається цілком вчасним та актуальним.

Об'єктом дослідження у даній роботі визначено впровадження муніципальної політики в європейських країнах, а **предметом** дослідження – інституціональний вимір муніципальної політики в контексті європейського досвіду. Мета та завдання роботи цілком відповідають темі, за якою здійснюється дослідження.

Обрана тема дисертаційного дослідження відзначається комплексним характером і стосується низки проблем, які мають не тільки теоретичне, але і практичне значення.

Обґрунтованість та достовірність отриманих результатів, висновків та пропозицій підтверджується широкою джерельною базою проведеного дослідження, використанням різноманітних прийомів аналізу визначених питань, достатньою апробацією отриманих результатів, а також тим, що до однозначних висновків приводить аналіз різних аспектів досліджуваної теми.

Цілком достатньою є джерельна база дисертації, яку складають 186 праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Автором ретельно проаналізовано інституційні моделі організації місцевого самоврядування України, а також цілої низки країн Європи. Крім того, автор приділив увагу вивченню досвіду децентралізації європейських держав, що колись були учасниками так званого «соціалістичного табору».

Методи наукового дослідження, що застосовував здобувач, забезпечили необхідний рівень логічного обґрунтування наукових положень дисертації. Дисертантом, в залежності від завдань роботи, використовувалися порівняльно-правовий, функціональний, логічний, історичний та низка інших методів та прийомів.

Виконання визначених у дисертації завдань та досягнення мети даного дослідження забезпечили його наукову новизну, що полягає, насамперед, у наступному:

- вперше проведено комплексне дослідження інституційно-правових основ європейської муніципальної політики та визначено оптимальну організаційну структуру місцевого самоврядування,

що відповідає як критеріям місцевої демократії, так і завданням ефективної управлінської доцільності;

- аргументовано, що одночасно з реалізацією тенденції до зростання обсягу повноважень місцевої влади, відбувається пропорційне зростання місцевої бюрократії, що значно ускладнює здійснення громадського контролю над муніципалітетами, коли традиційні моделі демократичного контролю в багатьох випадках виявляються недієвими, що спонукає до пошуку нових форм організації;
- доведена необхідність вдосконалення діяльності в муніципальному управлінні з використанням краудсорсингу і підвищення можливостей участі населення в розробці управлінських актів. Цей метод має займати лідируючі позиції серед сучасних методів та сприяти розвитку громадянського суспільства, в якому активність громадян, громадська експертиза і контроль виступають суттєвими характеристиками процесу прийняття важливих управлінських рішень.

Комплексне опрацювання наукових джерел та спеціальної літератури, сформульовані власні узагальнення та висновки не викликають сумнівів у достовірності отриманих результатів і свідчать про наукову зрілість здобувача, наукову та практичну цінність його дисертаційного дослідження.

Сформульовані в дисертації положення та висновки сприяють подальшому розвитку інституціонального виміру муніципальної політики. Зроблені висновки дають змогу розширити межі цієї проблематики, висвітлити у порівняльному аспекті правове регулювання системи місцевого самоврядування за законодавством низки країн Європи, а також України, виробити нові перспективні напрямки його аналізу. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані в навчальному процесі політологічних, юридичних та інших гуманітарних навчальних закладів, зокрема в процесі викладання курсів «Реалізація політичної влади: національний та регіональний

рівні», «Інтерація держави та громадянського суспільства», «Тектоніка сучасної демократії» та інших. Висновки та узагальнення, сформульовані у дисертації, можуть бути враховані у процесі вдосконалення правового регулювання щодо реформування та функціонування органів місцевої влади в Україні.

Даючи оцінку змісту дисертації, слід відзначити логічність викладення матеріалу. Дисертація складається із вступу, 3-х розділів, що містять вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

У вступі автор обґрунтував актуальність теми дисертації, визначив мету, завдання, сформулював наукову новизну тощо.

У першому розділі автор охарактеризував та провів теоретико-методологічний аналіз концептуальних засад муніципальної політики, розглянувши сучасні наукові дослідження та методологічні підходи до формування муніципальної політики.

У другому розділі досліджуються організаційно-правові основи муніципальної політики окремих країн Європи (Італія, Франція, Німеччина, Англія, Фінляндія, Швеція та інших) в контексті реформ децентралізації влади з метою визначення того позитивного досвіду, який може бути корисним Україні в адаптації її власної моделі до європейських стандартів місцевого самоврядування. В розділі проаналізовано проблему встановлення оптимального балансу між місцевим самоврядуванням та центральною державною владою в країнах Європи, показані моделі місцевого самоврядування та їх інституційну структуру, переваги та недоліки цих моделей, визначено загальноєвропейські напрями еволюції системи місцевого самоврядування. В цьому ж розділі автор досліджує вплив муніципальних асоціацій та інших муніципальних об'єднань, що діють в країнах Європи, на покращення взаємодії рівнів влади, що забезпечує органічне поєднання державних і місцевих інтересів та задоволення спільних важливих для людини, суспільства і держави потреб.

В третьому розділі дисертант дослідив основні тенденції та проблемні питання формування муніципальної політики України в умовах євроінтеграції, звертаючи особливу увагу на механізми реалізації кадрової політики в органах місцевого самоврядування України та на механізми організаційно-інституційного узгодження стратегій та програм розвитку на регіональному та муніципальному рівнях місцевого самоврядування.

Така структура дисертації дозволила здобувачеві ефективно вирішити поставлені ним завдання. Висновки дисертаційного дослідження є чіткими та обґрунтованими. Автор чітко дотримується вимог академічної доброчесності. Оформлення дисертації відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

Все це дозволяє позитивно в цілому оцінити зміст дисертації. Разом з тим, слід висловити і певні побажання та зауваження:

1. В тексті роботи автор зазначає, що у зв'язку з прискоренням міграційних процесів, як ззовні, так і всередині самого ЄС; боротьбою «євроскептиків» і «єврооптимістів» в національних державах, ослабленням общинно-комунальних відносин і передачею частини функцій соціального управління наднаціональним інститутам Євросоюзу, актуальність муніципальної демократії знижується. Однак практичні приклади цих процесів в роботі не наведені, а це б додало більшої переконливості такому твердженню.
2. В підрозділі 1.1 (Сучасні наукові дослідження муніципальної політики) дисертант вказує, що не ставить завдання розкривати сутність децентралізації, оскільки це питання, розглянуто у багатьох працях вітчизняних і зарубіжних учених. При цьому, частина підрозділу 2.1. (Децентралізація влади та її роль в реалізації ефективної муніципальної політики) присвячена, зокрема, розгляду основних підходів до визначення та сутності децентралізації і пропонується авторське визначення цього явища. Тому не зрозуміло: це свідчення певної непослідовності автора дисертації чи свідома

зміна підходу? Цей аспект є дуже важливим і потребує, безумовно, більш ретельного обґрунтування автором своєї позиції.

3. В підрозділі 2.1 розглянуто досвід реформування муніципальної політики ряду європейських країн та виокремлені корисні для України елементи цього досвіду. Дещо обмеженим виявився аналіз проблем формування представницьких органів влади в системі місцевого самоврядування в контексті процесів об'єднання (укрупнення) територіальних громад та зменшення числа місцевих рад, в тому числі проблем етнонаціонального представництва на рівні інституційних структур місцевого самоврядування (використання квотування для організації етнонаціонального представництва, зниження та ліквідація виборчих бар'єрів для етнонаціональних меншин, законодавча заборона джеррімендерингу, та інші). На нашу думку, подібний аналіз сприяв би формуванню ефективної національної стратегії розвитку інститутів місцевого самоврядування та організації ефективного представництва.
4. В третьому розділі дослідження розглянуті проблеми доцільності використання технологій бенчмаркінгу в системі муніципальної влади та аргументована необхідність закріплення процедури бенчмаркінгу шляхом прийняття нормативно-правового акту, що закріплює Положення про порядок проведення бенчмаркінгу управлінських послуг. Таку пропозицію, безперечно, можна віднести до значимих. Але потребує уточнення, в якій нормативно-правовій формі має бути прийнятий цей акт і яка саме державна структура має бути відповідальною за його розробку та затвердження.

В цілому, наші критичні зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, оскільки не знижують науковий рівень основних, концептуальних положень дисертації. Вони носять дискусійний та рекомендаційний характер щодо подальших досліджень даної проблематики.

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження знайшли належне відображення у тринадцяти наукових публікаціях, які є самостійними, підготовленими на належному науковому рівні і, такими, що достатньо повно репрезентують матеріали дисертації.

Дисертаційна робота О. О. Ахмерова, подана на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси, повною мірою відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо дисертацій та вимогам п. 10, п. 11 та п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами). Вважаємо, що автор дисертаційної роботи «Інституціональний вимір муніципальної політики: європейський досвід» Ахмеров Олександр Олександрович за умови успішного захисту заслуговує на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

Офіційний опонент –

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри історії та світової політики
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова

Узун Ю. В.

Підпис доц. Узун Ю. В.
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар ОНУ імені І. І. Мечникова
С. В. Курандо
20 ____ р.